

2020 BLIJVEN INVESTEREN

JAARVERSLAG NOARDLIKE FRYSKE WÂLDEN

Colofon

Uitgave van Vereniging Noardlike Fryske Wâlden

Buitenpost, maart 2021

(0511) 745 200

www.noardlikefryskewalden.nl

Oplage 150

Tekst bestuursleden en medewerkers NFW

Vormgeving Custard, Hielke Jan Ellens

Fotografie Marcel van Kammen,
Mark Schuurman, Alex de Haan en NFW

Blijven investeren”

VOORWOORD

In het begin van 2020 hadden we niet kunnen bedenken dat Corona zoveel invloed op ons leven zou krijgen. Het leek nog ver weg in China, maar met al onze menselijke verbindingen is de wereld klein en een virus snel overgedragen. Dat geldt ook voor dierziekten als vogelgriep en varkenspest. We moeten blijven investeren in de gezondheid van mens en dier.

Corona heeft ook invloed op de agrarische sector en dan vooral op de meer luxe producten, maar niet op de vergoedingen voor agrarisch en particulier natuurbeheer. Al zijn deze vergoedingen niet altijd kostendekkend, toch dragen ze bij aan de bestaanszekerheid van het agrarisch bedrijf en het loont om te blijven investeren in landschap en natuur. Het is ook duidelijk geworden hoe belangrijk goede digitale verbindingen zijn. Wat online kon, is online gegaan en zelfs de reistijd werd zo ingevuld. Het gemis van de directe persoonlijke contacten en praatjes in de wandelgangen blijft maar het leert ons wel om op een duurzamere manier met de tijd om te gaan. We moeten blijven investeren in echt contact met elkaar.

Het jaar 2020 was een dramatisch jaar voor de weidevogels. Na een natte winter en een droog en koud voorjaar heerste er honger in het veld. De muizen waren weg en de predatoren stortten zich op de weidevogels. Voor de kuikens die wel uitkwamen was er ook nog eens weinig te eten. Er is geen jaar gelijk, maar willen we weidevogels een kans geven dan moeten we het leefgebied goed beheren, maar ook wat er leeft goed beheren en blijven investeren in predatiebeheer. Dat geldt voor de regelgeving net zo goed als voor het veldwerk.

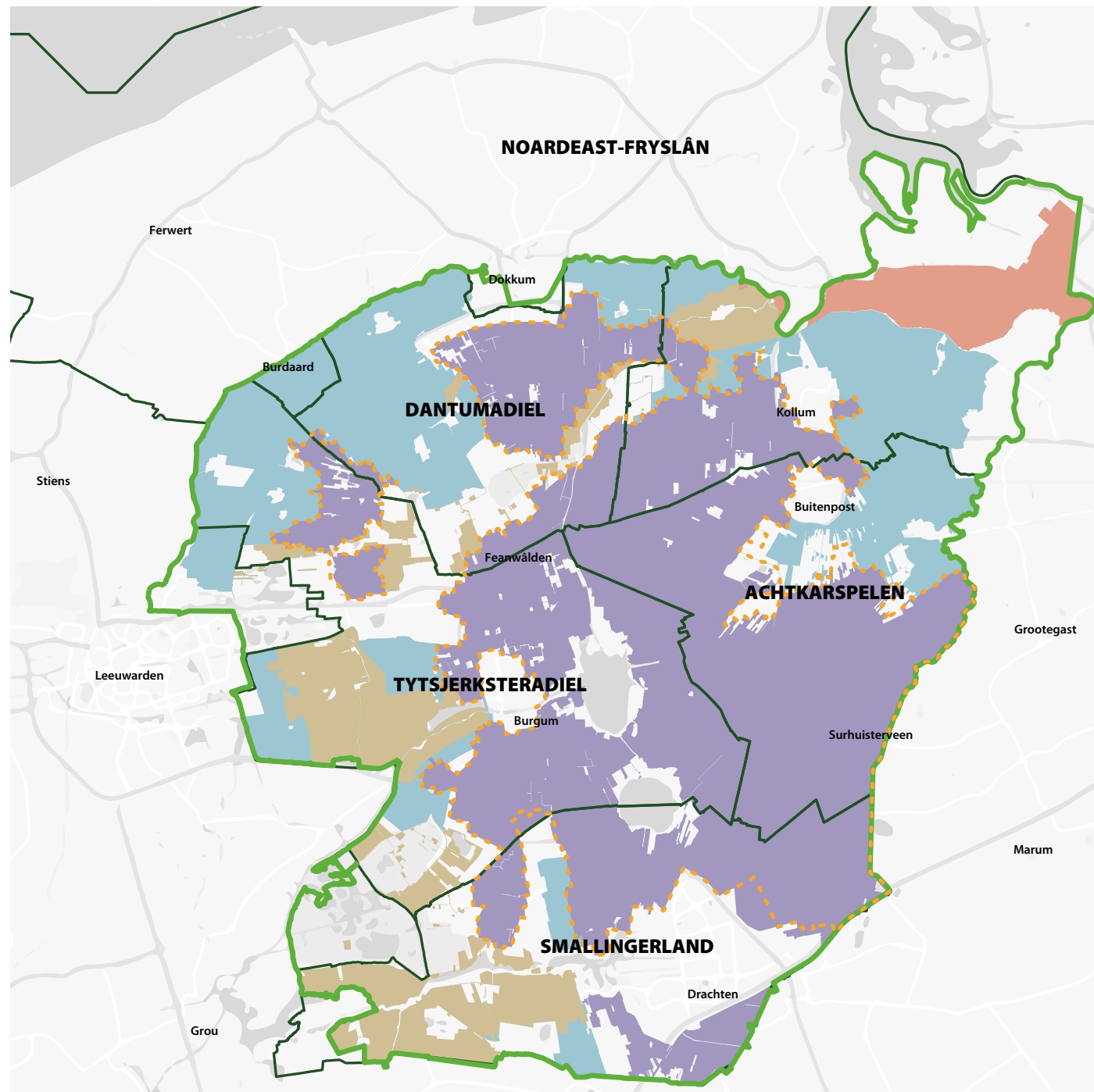
De energietransitie blijft een zaak van lange adem zolang de fossiele brandstoffen in verhouding goedkoop zijn en met de huidige regelgeving grote projecten in het voordeel zijn. Toch is de regionale energieopwekking en het gebruik van belang in de toekomst waar het leidingennet overbelast raakt en de leveringszekerheid van cruciaal belang is. Daarbij komt dat naast landschap en natuur ook energie een verdienmodel voor de agrarische sector kan worden, waar voedselproductie door het milieu onder druk komt te staan. Om die reden moeten we blijven investeren in energieopwekking. Niet alleen voor het bedrijf, maar ook voor de lokale gemeenschap.

Met zoveel betekenis voor de mienskip kunnen we als vereniging Noardlike Fryske Wâlden met vertrouwen in volle vaart verder.

Albert van der Ploeg
voorzitter

Werkgebied Noardlike Fryske Wâlden

- Droge Dooradering
- Open Grasland
- Natte Dooradering
- Open Akker
- Werkgebied NFW
- Gemeentegrenzen
- Nationaal Landschap NFW

Vereniging Noardlike Fryske Wâlden

De Noardlike Fryske Wâlden (NFW) is een vereniging met als werkgebied Noordoost-Fryslân en Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden.

Het overgrote deel van de bijna 800 leden, boeren en particulieren, zorgt met (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer voor het behoud en de ontwikkeling van dit bijzondere landschap en de boerenlandvogels.

6
afdelingen

800
leden, boeren en particulieren
waarvan 595 deelnemers ANLb
en 7 deelnemers PNB

3.000
hectare weidevogelbeheer

1.600
hectare ganzenfoeragegebied

230
hectare beheer van
houtwallen en elzensingels

58
hectare akkerbeheer

98
hectare beheer waterkwaliteit

346
poelen en pingo's

Visie

Aandacht voor biodiversiteit en kringlooplandbouw is van groot belang voor het voortbestaan van de agrarische sector die zorgt voor voedselproductie, werkgelegenheid en de leefbaarheid in het gebied. Daarnaast maakt het behoud van de historische waarde en de natuur van het Nationaal Landschap het gebied aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers.

Missie

De vereniging Noardlike Fryske Wâlden streeft naar een vitale landbouw, midden 'yn 'e mienskip', die is vervlochten met het cultuurhistorische landschap met bijbehorende natuurwaarden.

Organisatie

De aanpak van de vereniging draagt eraan bij dat boeren in de regio Noordoost-Fryslân hun bedrijf kunnen blijven voorzetten én tegelijk het landschap onderhouden én een vergoeding voor agrarisch en particulier natuur- en landschapsbeheer krijgen. Vanuit het bureau van de vereniging in Buitenpost worden leden professioneel ondersteund bij de administratie van het agrarisch natuurbeheer.

Gebiedspartner

Daarnaast treedt de vereniging, vanuit het ledencollectief, met een gebiedsvisie op als gesprekspartner voor samenwerkingspartijen en beleidsmakers en ontwikkelt zij innovatieprojecten waarin zij praktisch en wetenschappelijk onderzoek uitvoert in samenwerking met gebiedspartners, onderwijs en overheden.

ANLb/PNB en gebiedspartijen

Om mee te kunnen werken aan integrale gebiedskansen en oplossingen, zowel in het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) en het Particulier Natuurbeheer (PNB) als in de samenwerking met andere partijen zijn er binnen NFW vier themagroepen actief:

- Natuur & landschap
- Akkervogels, weidevogels & ganzen
- Landbouw, milieu, water & economie
- Communicatie

Vertegenwoordigers van de gebiedspartijen hebben zitting in de themagroepen en de voorzitter van de themagroep is een van de bestuursleden (portefeuillehouder) van de vereniging.

Cijfers en activiteiten

BESTUUR

12

Het Algemeen Bestuur bestaat uit 6 bestuursleden, die elk hun eigen afdeling vertegenwoordigen, en 1 onafhankelijke voorzitter. Het bestuur vergaderde 12 keer (online) en organiseerde 2 algemene ledenvergaderingen

3

Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 3 bestuursleden en de Algemeen Secretaris en kwam 12 keer (online) bij elkaar

1

De 6 afdelingsbesturen kwamen 1 keer gezamenlijk bij elkaar.

ORGANISATIE

18

schouwers bezochten leden en gaven advies

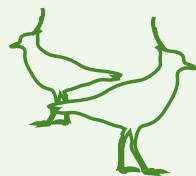

11

er werkten 11 bureaumedewerkers en 1 medewerker ondersteunde het bureau vanuit een flexpool

3

externe projectleiders werkten structureel aan diverse projecten en communicatie

16

beheerregisseurs ondersteunden de beheerders bij het uitvoeren van weidevogelbeheer

4

ambassadeurs zetten zich in om het werk van NFW te promoten

We stelden een parttime medewerker Communicatie aan

De functie van Algemeen Secretaris is opnieuw ingevuld

Schouwcommissie

In verhouding is er in 2020 vergeleken met vorig jaar meer weidevogelbeheer dan landschapsbeheer geschouwd en heeft de schouwcommissie ook meer afwijkingen geconstateerd. Deels is dit toeval en deels zijn er meer onderwerpen meegegeven waar extra op moest worden gelet. Ook krijgen de schouwers meer ervaring waardoor er meer wordt gezien.

De schouwcommissie heeft zich ook beziggehouden met een inventarisatie van de habitatkenmerken gericht op beheer van landschapselementen in het gebied en de maatregelen die voor het landschapsherstel uitgevoerd moeten worden.

Beheerregisseurs

De beheerregisseurs weidevogels zetten zich elk jaar met hart en ziel in voor de weidevogels. De beheerregisseurs onderhouden onder andere de contacten met beheerders en andere partijen (vogelwacht, jagers) in het gebied. Een aantal beheerregisseurs heeft dit jaar meegewerkt aan de monitoring van predatie door de steenmarter.

Kennisdelen

NFW organiseerde dit jaar in samenwerking met Landschapsbeheer Friesland vijf veldexcursies over het landschapsbeheer en welke insecten, dieren en plantensoorten daarvan profiteren.

Wist je dat...

ONLINE Door de maatregelen tegen het Coronavirus er heel wat activiteiten alleen online door konden gaan zoals de Algemene Ledenvergadering? **EFFECTIEF** Ook onze beheerregisseurs heel goed online kunnen vergaderen? Een stuk minder leuk, maar wel effectief. **EXCURSIES EN ACTIVITEITEN** De boerenlandvogelexcursies en de activiteiten tijdens Brommels! en de Swaddekuier helaas niet door konden gaan? Er dus ook geen extra activiteiten met de ambassadeurs waren? **ONLINE BORREL** De eindejaarsborrel voor de bureaumedewerkers ook online was? **RAAD VAN ADVIES** Er ook geen bijeenkomst met de Raad van Advies kon worden gehouden? **HET VELD IN** Onze schouwers gelukkig op afstand van elkaar en anderen wel gewoon het veld in konden? **AUDIT** De vereniging zowel voor ANLb als voor PNB goed door de audit is gekomen? **LEDEN** Tijdens de Algemene Ledenvergadering drie bestuursleden zijn herkozen en twee nieuwe benoemd: Pier Jan Boersma als secretaris en Jurjen Visser als algemeen bestuurslid? **BLOEMENZAAD** Er in de afdeling Wâld en Finnen 88 kilo bloemzaad aan 44 leden is uitgedeeld? **STREEKPAD** Het Streekpad Noardlike Fryske Wâlden je de mooiste plekken van het Nationaal Landschap laat zien en dat verdwalen niet mogelijk is nu er informatieborden en wegwijzers zijn geplaatst? **OPVALLEN** Er heel mooie blauwe NFW jasjes zijn waarmee bestuursleden en bureaumedewerkers lekker opvallen in het veld?

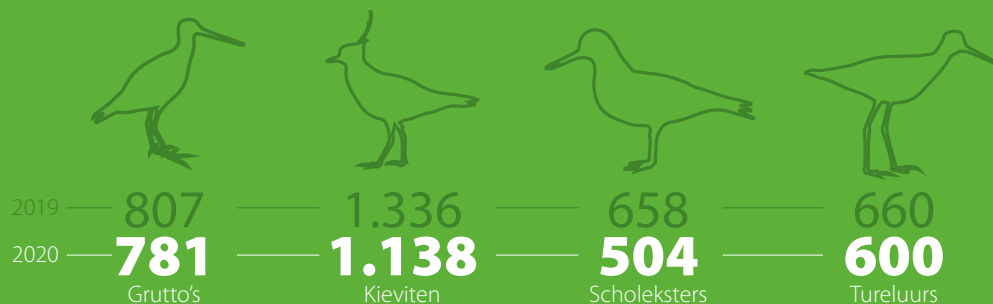
Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

De belangrijkste taak van de vereniging is het uitvoeren van (Agrarisch) Natuur- en Landschapsbeheer. In totaal zetten 602 boeren en particulieren zich in voor het realiseren van goede leefgebieden voor soorten die bescherming nodig hebben in het gebied van de Noardlike Fryske Wâlden. Dit is gekoppeld aan doelen die de overheid stelt voor het gebied. Hiervoor staat het leveren van een hoge kwaliteit aan biodiversiteit in het agrarisch gebied centraal. Beheerders ontvangen een vergoeding voor het beheer dat zij in onderstaande leefgebieden uitvoeren.

Leefgebied Open Grasland: Weidevogelbeheer

In het leefgebied Open Grasland wordt in totaal op ongeveer 3.000 hectare weidevogelbeheer uitgevoerd. Boeren bieden de weidevogels op hun percelen rust, ruimte en voedsel. In samenwerking met de beheerregisseur, een vrijwilliger van de vereniging, stellen ze een pakket aan maatregelen op om dit in een bepaald gebied (mozaïek) te bereiken.

Afgelopen seizoen zijn er in totaal 3.023 weidevogelnesten en broedparen geteld in de weidevogelmozaïeken van de Noardlike Fryske Wâlden.

Bruto Territoriaal Succes

Het gemiddelde BTS (Bruto Territoriaal Succes) van de grutto in 2020, is op basis van de tweede ronde alarmtelling*, 52%. Dat is lager dan in 2019 toen het BTS van de grutto op 71% uit kwam.

Het resultaat van het weidevogelseizoen 2020 viel erg tegen. Met name de predatiedruk wordt steeds groter. Het droge weer en de hoge predatiedruk hadden veel invloed op de weidevogels. Verschillende beheerders hebben vrijwillig water op percelen gezet hebben om de weidevogels in de droogte toch kans te bieden om voedsel te vinden. Het effect van predatie was lastiger tegen te gaan.

Om meer plasdrasgebieden in te kunnen richten, heeft NFW in 2020 via een regeling van LNV en de gezamenlijke provincies budget ontvangen om extra plasdraspompen aan te schaffen en plasdrassen (her) in te richten en hoog waterpeilen aan te leggen. Daarnaast biedt de provincie Fryslân zo nu en dan ook mogelijkheden om vernattingsmaatregelen vergoed te krijgen. NFW wil hiermee de natte gebieden vergroten. Uit de ervaringen van de beheerregisseurs blijkt dat natte percelen aantrekkingskracht op de weidevogels hebben.

**Bij alarmtelling wordt het aantal paren met jongen in de buurt geteld dat specifiek alarmgedrag vertoont.*

Predatie

Predatiedruk blijft een invloedrijke factor in het weidevogelbeheer. In 2020 is de lichtbak (voor vos) intensief ingezet voor predatiebeheer. Daarnaast hebben de beheerregisseurs wildcamera's gebruikt om predatoren waar te nemen. In 2020 heeft opnieuw specifieke monitoring plaatsgevonden op (nest)predatie door steenmarters. De monitoring vond plaats in een pilotproject van de provincie Fryslân en werd uitgevoerd in vier gebieden binnen het werkgebied. In een van de vier gebieden bleek predatie door steenmarter hoog. Voor dit gebied heeft de provincie voor 2021 een ontheffing toegekend. Binnen de pilot van de provincie waren in 2020 ook twee gebieden binnen de NFW opgenomen waar een ontheffing gebruikt mocht worden voor het vangen en doden van steenmarters. In 2019 is in deze gebieden middels cameramonitoring bewezen dat de steenmarter voor een hoog percentage verantwoordelijk is voor predatie van nesten. Ook in 2021 wordt in deze twee gebieden weer gebruik gemaakt van een ontheffing.

Last minute beheer

In 2020 is de maximale aanvraag voor het weidevogelbeheer uitgevoerd, wat neerkomt op ruim 3.000 hectare beheer. Gedurende het seizoen is er ruim 350 hectare last minute beheer uitgevoerd. Onder last minute beheer wordt verstaan het verlengen van de rustperiode op grasland en kruidenrijk grasland. Vanwege de tegenvallende aantallen vogels is er een stuk minder last minute beheer toegepast dan in 2019.

Leefgebied Open Akkerland: Akkervogelbeheer

Binnen het leefgebied Open Akkerland zorgen akkerbouwers met de aanleg van kruidenrijke akkerranden en wintervoedselakkers voor een goede biotoop voor akkervogels. Daarnaast kunnen insecten, die in bloemrijke akkerranden voorkomen, dienen als natuurlijke bestrijders van plaagdieren, waardoor er minder gewasbeschermingsmiddelen kunnen worden gebruikt.

In 2020 is 58 ha akkerbeheer uitgevoerd. Het enthousiasme voor het akkerbeheer is groot. NFW zal zich de komende jaren hierin verder professionaliseren.

Ganzenbeheer

Naast het weidevogelbeheer verzorgen beheerders binnen het NFW-werkgebied op 1.600 hectare een rustgebied voor ganzen. De beheerders die per 2017 opgenomen zijn in het ganzenfoerageergebied dragen er zorg voor dat de ganzen in deze gebieden niet worden verstoord. Dit beleid is tot 2023 van toepassing. In 2020 is er geen extra inzet geweest.

Leefgebied Droge Dooradering: landschapsbeheer

Het beheer betreft hier verschillende onderhoudsmaatregelen aan de elzensingels, houtsingels en de voor het werkgebied zo karakteristieke dykswālen (hoge houtwallen). Hierbij wordt uitgegaan van de beheervorschriften zoals die staan beschreven in de Veldgids Landschapselementen Noardlike Fryske Wālden. Deze zijn specifiek gericht op een goede leefomgeving voor bosvogels die broeden in het gebied en om de kwaliteit en biodiversiteit van het landschap vitaal te houden. In 2020 is er ruim 230 hectare beheer van elzensingels, houtsingels en houtwallen gerealiseerd (maximale aanvraag) en 346 poelen en pingo's.

Leefgebied Natte Dooradering en Categorie Water: waterkwaliteit

Hierbij wordt met verschillende maatregelen ingezet op het creëren van goede leefgebieden in de dobben, pingo's en sloten voor belangrijke soorten vissen, amfibieën, libellen, knaagdieren, vleermuizen en waterplanten. De focus ligt op het verbeteren van de waterkwaliteit. Financiering van de inzet van deze beheerpakketten is mede mogelijk gemaakt door het Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân.

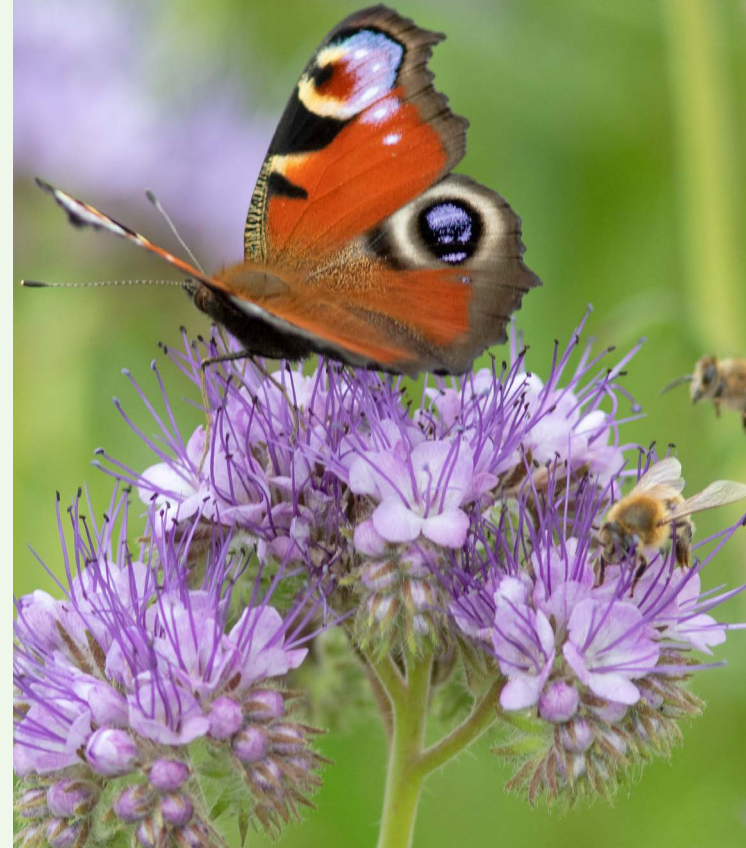
In 2020 is er ruim 77 hectare gerealiseerd in het leefgebied Natte Dooradering. Het toepassen van de beheerpakketten 'duurzaam slootschonen' in combinatie met kruidenrijke randen hebben een positieve bijdrage geleverd. Met het 'duurzaam slootschonen' worden sloten, daar waar het kan, voor een deel niet gehekkeld of gebaggerd. De kruidenrijke randen zijn een waardevolle toevoeging aan dit beheer. De randen zorgen voor een buffer waarin verschillende planten- en diersoorten kunnen floreren. Door de rand is er ook minder kans op uitspoeling.

Er heeft in drie kilometerhokken monitoring plaatsgevonden. Het aantal waargenomen soorten per bezoek lag in verhouding met de andere collectieven in de Noardlike Fryske Wâlden het laagst (+/- 1,75 soorten per bezoek).

Er werden vooral vissen en in mindere mate amfibieën waargenomen. Uit het onderzoek kwam verder naar voren dat hoe groter het aandeel van de sloot dat geschoond wordt, hoe minder soorten er werden waargenomen.

Collectief voor Particulier Natuur Beheer

Vanaf 2019 is NFW gecertificeerd als collectief voor particulier natuurbeheer. Drie deelnemers met in totaal ruim 75 hectare natuurbeheer voeren per 1 januari 2019 beheer uit onder organisatie van NFW. In 2020 zijn er vier deelnemers bij gekomen en hebben de in totaal zeven deelnemers 115 hectare in beheer. Beheertypen die in het particulier natuurbeheer worden uitgevoerd zijn onder andere Vochtig hooiland, Kruidenrijk weidevogelgrasland, Moeras en Zoete plas.

Particulier Natuurbeheer NFW

Beheertype

Hectare

Elzensingel	0,48
Houtwal en houtsingel	0,02
Kruiden- en faunarijk grasland	42,85
Moeras	15,10
Vochtig hooiland	22,86
Vochtig weidevogelgrasland	22,92
Zoete plas	10,81
Eindtotaal	115,04

Innovatie & projecten

De basistaak van de vereniging is het collectief uitvoeren van (agrarisch) natuurbeheer. Voor de ontwikkeling en het behoud van de landbouw is het van groot belang dat er ook wordt ingespeeld op de laatste ontwikkelingen van de kringlooplandbouw, circulaire economie en de energietransitie.

Hiervoor ontwikkelt NFW verschillende innovatieprojecten.

Binnen het Fjildlab, initieert ze projecten of neemt zij deel aan diverse projecten van partners.

Voor het Internationale GO-GRASS project vindt in verschillende Europese landen onderzoek plaats om laagwaardig berm- of natuurgras beter te kunnen benutten. In Nederland zijn er proeven gestart om gras door middel van vergisting geschikt te krijgen voor de papierindustrie. NFW is aangehaakt bij deze proeven om zo naar betere toepassingen te kunnen zoeken voor dit soort reststromen. Er lopen nog andere onderzoekstrajecten in het buitenland waar onder andere naar eiwitextractie, pyrolyse en persen wordt gekeken. De bevindingen worden weer met elkaar gedeeld. Het is de bedoeling dat er na vier jaren duidelijk is wat de verschillende toepassingsvormen kunnen betekenen voor het beter lokaal benutten van laagwaardige grasstromen.

Klimaatrobuust waterbeheer Friese zandgronden

In Twijzel en Kootstertille worden al enkele jaren sloot- en grondwaterstanden op de hogere zandgronden gemonitord. Dit werd gedaan om te kunnen experimenteren met het vasthouden van regenwater in de winterperiode, om zo verdroging in de zomerperiode tegen te kunnen gaan. In 2020 heeft student van het VHL, Jelmer de Boer, hier analyses van gemaakt en een advies uitgebracht voor het vervolg. NFW is in 2020 in samenwerking met VHL, WUR, Provincie, Wetterskip, buurcollectief ELAN en de betrokken boeren met een vervolgproject gestart waarin de huidige praktijkproeven worden voortgezet en met modellering ook wat gezegd kan worden over de effecten op regionale schaal.

Binnen het programma Natuur mei de Mienskip wordt een heel nieuwe aanpak ontwikkeld om de natuurgebieden in Friesland beter met elkaar en met het omliggende agrarische gebied te verbinden. Hierin staat de grondeigenaar centraal. Om deze nieuwe manier van werken te toetsen, en om te ervaren wat nodig is om de grondeigenaren tot actie over te laten gaan, is in het gebied rond de Burgumer Mar en De Leijen een eerste verkenning uitgevoerd. De informatie wordt gebruikt om in de streek met de uitbreiding van het Natuur Netwerk Nederland aan de slag te gaan. NFW is betrokken bij dit project.

Bokashi

Bokashi is een speciale manier om organisch materiaal te fermenteren. De Bokashi praktijkproef (bij 4 NFW boeren) heeft interessante resultaten opgeleverd. De opbouw van organische stof is iets wat meerdere jaren in beslag kan nemen. Om die reden is vervolgonderzoek nodig dat met boeren en partners uit de regio wordt opgepakt. De bokashiproef is een initiatief van Kenniswerkplaats Noordoost Fryslân, Nordwin College, Hogeschool Van Hall Larenstein, Wetterskip Fryslân, gemeente Dantumadiel, Mulder Agro en NFW.

Energietransitie SDE+Pilot

In juni 2020 zijn de eerste vijf boerendaken met zonnepanelen officieel in gebruik genomen. Van de 27 SDE+ aanvragen worden er uiteindelijk acht uitgevoerd. Andere locaties vielen af door de hoge kosten voor netverzwaring of dat er simpelweg geen levercapaciteit op het net is. De overige drie locaties worden naar verwachting in 2021 opgeleverd. Ook is er voor drie andere locaties SDE+ subsidie aangevraagd. NFW benadert de betreffende boeren op basis van de mogelijkheden die het elektriciteitsnet hiervoor biedt.

Warmtenet Kollum 13

Kollum 13 is de naam van de stroomkabel die van Kollum naar Ee loopt. De capaciteit van de kabel is onder druk komen te staan door het zonnepark in Buitenpost en in de toekomst ook het zonnepark in Kollum. Omdat er veel boeren in dit gebied wonen, is er veel potentie voor duurzame opwek. Vanwege de overbelasting van de kabel is er gekeken naar andere opties voor duurzame opwek dan elektriciteit. NFW is in 2020 samen met de gemeente Noardeast-Fryslân een traject gestart om te kijken of voor dit project subsidie kan worden verkregen.

Plattelandsenergiebedrijf (PEB)

Het Algemeen Bestuur van NFW heeft voorbereidingen getroffen om een Plattelands Energiebedrijf (PEB) op te richten. NFW ziet kansen als het gaat om het aanbieden van energie en garanties van oorsprong (GVO's) op de vrije markt. Door collectief, via het PEB, energie en groene stroomcertificaten aan te bieden kan het verdienmodel voor duurzame energieproductie mogelijk beter worden benut.

Valuta voor Veen

Valuta voor Veen is bedoeld CO₂-compensatie te kunnen genereren voor het verhogen van waterpeilen in veengebieden. Het afgelopen jaar zijn de eerste CO₂-certificaten verkocht bij De Nije Mieden te Haskerdijken in het gebied van buurcollectief It Lege Midden. NFW heeft voor een locatie in de buurt van Earnewâld ook een plan ingediend. Vanuit het project, waarvan de Friese Milieu Federatie trekker is, zijn verschillende partijen in beeld die de CO₂-credits af zouden willen nemen. De afspraken gelden voor 10 jaar waarbij er een structurele peilverhoging wordt doorgevoerd die het hele jaar van toepassing blijft.

Better Wetter

NFW sluit aan bij het Better Wetter project, waarbij het afgelopen jaar meerdere proeflocaties zijn gerealiseerd. Het doel van deze proeflocaties, waarbij lisodde wordt geproduceerd, is ervaringen opdoen met alternatieve teelt op veengronden. De ontwikkelingen zijn positief, bouwgroep Dijkstra Draisma sluit aan bij het project en heeft gronden aangekocht om de teelt verder uit te kunnen rollen. Lisodde is interessant voor de bouwsector omdat het interessante eigenschappen heeft voor de toepassing als isolatiemateriaal.

Vogels en Voorspoed

Het doel van het project Vogels en Voorspoed is het ontwikkelen en uittesten van beweidingsmaatregelen die een meerwaarde hebben voor het bedrijf én voor weidevogels. In 2020 is op de praktijkbedrijven de interactie tussen weidevogels en beweiding en graslandbeheer in kaart gebracht. Door de graslandkalenders, die de veehouders hebben bijgehouden, te combineren met de (extra) alarmtellingen door de nazorgers is er meer inzicht verkregen in welk beheer de vogels en kuikens aantrekt. Daarnaast is het effect van beweiding op de graslandstructuur (dekking en doorwaadbaarheid voor kuikens) en de voedselvoorziening (insecten) voor weidevogels en hun kuikens gemonitord. De deelnemers zijn zelf aan de slag gegaan met het monitoren van het effect van graslandbeheer op de hoeveelheid vliegende insecten. Zoals verwacht zijn er over het algemeen meer (en voornamelijk meer grote) insecten op kruidenrijk grasland of beheerland. Het aantal insecten bij beweiding varieert enorm, maar in 2020 werden relatief veel kleine insecten geteld. Tot slot is in 2020 ook weer gekeken naar het effect van extensief weiden op (voorheen te dicht) kruidenrijk grasland om dit meer geschikt te maken voor weidevogels en hun kuikens. Het uiteindelijke doel is om de bevindingen uit het project te gebruiken voor het maken van handleidingen en factsheets.

Meer uit Mest, minder CO²

Het project Meer uit Mest, Minder CO² heeft als doel het informeren van agrariërs over met name mono-mestvergisting. NFW heeft hierbij in samenwerking met LTO, Provincie Friesland en VHL verschillende masterclasses georganiseerd waarbij inhoudelijke experts informatie gaven over biologie, techniek, digestaat en bodem. De webinars zijn opgenomen en terug te zien via de NFW-website.

Planet Proof

NFW heeft in 2020 een opdracht voor Friesland Campina uitgevoerd waarbij zij voor een vijftal boeren Planet Proof beheer heeft geadmistreerd en geschouwd. De beheerpakketten die vanuit Planet Proof worden gehanteerd zijn vergelijkbaar met die van het ANLb, maar vinden plaats op vrijwillige basis. Boeren die voldoen aan de voorwaarden komen in aanmerking voor een hogere melkprijs.

Herstel van het Landschap Droge dooradering

Binnen dit project wordt het landschap binnen het leefgebied Droge dooradering hersteld. Het gaat dan om het aanplanten of herstellen van lijnelementen zoals elzensingels, vlakelementen zoals bosjes, puntelementen zoals solitaire bomen of natte elementen zoals poelen. Er heeft in 2020 opnieuw inventarisatie plaatsgevonden om bewoners in het gebied te enthousiasmeren om deel te nemen aan het landschapsherstelproject. Daarnaast kon men zich ook op eigen initiatief aanmelden voor dit project. Er zijn in 2020 twintig contracten voor landschapsherstelwerkzaamheden afgesloten. In het kader van dit project hebben in 2020 ook werkzaamheden in het veld plaatsgevonden.

Het Fjildlab is een veldlaboratorium voor het versterken van de circulaire economie en een duurzame landbouwsector in Noordoost-Fryslân.

Er zijn 8 thema's waarvoor een kenniskring is opgericht die alle relevante partijen (markt, overheid, kennis, burgers) per thema verbinden: Natuur & Landschap, Duurzame energie, Water & Landbouw, Voer, Mest, Voedsel & Voeding, Adaptatie aan verzilting en Gezonde bodem. Het afgelopen jaar is hard gewerkt aan de basisfinanciering voor de organisatie van het Fjildlab, het samenbrengen van partijen en de uitwerking van ideeën. Begin 2021 komen de kenniskringen weer bijeen om deze ideeën uit te werken tot concrete projecten.

Onder de naam 'Hoe? Zo!' zijn de agrarische collectieven Noardlike Fryske Wâlden, Groningen West en Midden Groningen in 2019 in opdracht van het ministerie van LNV een pilot gestart. In het nieuwe GLB komt binnen de directe betalingen naast een basispremie een vrijwillige eco-regeling. De nadruk ligt daarin op effectieve vergroening. In de pilot zoeken de collectieven uit hoe ze dat zo slim mogelijk met zo min mogelijk administratieve lasten en regels kunnen aanpakken. Daarbij wordt specifiek gekeken naar de rol die collectieven hierin kunnen spelen.

Wat de collectieven met name hebben onderzocht is of ze boeren bereid vinden om tamelijk laagdrempelige maatregelen willen uitvoeren en hoe deze aan kunnen sluiten op het agrarisch natuurbeheer. En ook of ze met een extra beloning daar extra inspanningen voor willen leveren, als ze naast een vergoeding voor gemaakte kosten en gedeelde inkomsten een bonus krijgen voor maatregelen die afgestemd zijn op die van de burens. Door te werken met een puntensysteem is in 2020 uitgezocht welke financiële prikkels nodig zijn om op bedrijfs- en gebiedsniveau de doelen te bereiken.

Begin 2020 zijn er bedrijfsplannen opgesteld voor bijna 50 deelnemers. Met 30 van hen is later een bijgestelde versie van het bedrijfsplan opgesteld als gevolg van het optimaliseren van de ligging van maatregelen op basis van de uitkomsten van het puntensysteem. De ervaring leert dat door op (deel)gebiedsniveau te kijken naar de ligging van maatregelen en extra vergoeding toe te kennen bij een effectieve ligging, dat men bereid is aanpassingen te doen in het bedrijfsplan. Dit levert een win-winsituatie op. De boer ontvangt een hogere vergoeding voor wat hij doet en het effect van de maatregelen is groter.

De 30 deelnemers hebben gedurende 2020 de maatregelen uit het bedrijfsplan op hun bedrijf uitgevoerd. In maart 2021 wordt het project afgerond.

Beleving Nationaal Landschap

De vereniging wil ook graag zoveel mogelijk mensen betrekken bij de beheerwerkzaamheden van haar leden en de kennis over het Nationaal Landschap, de cultuurhistorische waarde en de rijke flora en fauna met hen delen. Hiervoor organiseert de vereniging verschillende activiteiten samen met andere organisaties waarvoor zij jaarlijks budget van de provincie Fryslân ontvangt.

Jeugdeducatieproject Takomst foar in unyk lânskip

Dit jaar heeft NFW in samenwerking met NME De Klyster, De Naturij en Pingo & Pet opnieuw het jeugdeducatieproject Takomst foar in unyk lânskip georganiseerd. Dit jaar deden weer bijna 1.000 leerlingen van 40 basisscholen in Noordoost-Friesland aan het educatieproject mee. Zij hebben in de groep op school met een lesboekje en video's geleerd over het unieke coulisselandschap van Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden en de kenmerken daarvan. Als onderdeel van het lesprogramma zijn alle leerlingen met hun groep één dag bij een boer op bezoek geweest om te helpen met het snoeien. Naast het snoeiwerk volgden zij buiten ook een educatieve les in veld waarbij ze ontdekten welke vogels er in de boomwallen leven en welke beestjes er in de sloten zitten. Daarnaast gingen ze tijdens de creatieve les aan de slag te gaan met het versieren van stokken. De handleiding voor de leerkrachten is helemaal vernieuwd.

Opening educatieroute Om de Dobben

In juli werd de educatieroute over de Maskerbij feestelijk geopend. De route is mede tot stand gekomen door een bijdrage van NFW. IVN heeft de route ontwikkeld.

Thema-avond 'boeren in balans'

Op 11 februari organiseerde NFW een thema-avond voor haar leden met als titel: Boeren in Balans: over boeren voor een vrije markt in de Noardlike Fryske Wâlden. Hierin stond de toekomst van de landbouw centraal. Sprekers waren dr. ing. Jan Willem Erisman, directeur-bestuurder Louis Bolk Instituut, Jeen Nijboer, directeur Food & Agri Rabobank Nederland en Eke Folkerts, voorzitter Agrarische Jongeren Friesland.

Samenwerking recreatie en toerisme

Voor de promotie van het landschap met bijbehorende natuurwaarden werkt NFW nauw samen met andere partijen zoals de gemeenten, Regiomarketing en Toerisme (RMT), Landschapsbeheer Friesland, Staatsbosbeheer en projecten zoals Wetterwâlden-Bûtenfjild.

Campagne Poes in de mand

NFW heeft meegewerkt aan de campagne met de slogan: "Kuikens in het land? Poes in de mand!". Met de campagne werden poezenbezitters bewust gemaakt van het feit dat ook hun poes 's nachts een bedreiging kan zijn voor de kuikens van weidevogels.

Brommels! en Swaddekuier

Vanwege de Coronamaatregelen kon dit jaar de Swaddekuier helaas niet doorgaan. Ook bramenfestijn Brommels! verliep dit jaar anders. Bezoekers konden wel bramen plukken zoals bij de NFW leden Boersma in Eastermar, Bloemhoff in Surhuisterveen, Van der Veen in Surhuizum en Haverkamp Turkstra in Kollumerzwaag maar er konden helaas geen extra activiteiten worden georganiseerd.

NFW jasjes

Voor het vergroten van de herkenbaarheid van onze bestuursleden en medewerkers tijdens mediaoptredens, bijeenkomsten en groepsexcursies, is een aantal NFW-blauwe jasjes met het logo gemaakt.

Mediabelangstelling

In 2020 zijn 12 persberichten verstuurd die door verschillende regionale-, lokale- en vakmedia zijn overgenomen. Onderwerpen waren o.a. het weidevogelseizoen, het landschapsbeheer, de jeugdeducatie en het plaatsen van nestkastjes.

Nieuwsbrieven

De vereniging brengt twee verschillende nieuwsbrieven uit. Voor de algemene nieuwsbrief kunnen geïnteresseerden zich via de NFW website kosteloos aanmelden. Tweemaal per jaar ontvangen beheerders de beheerdersniewsbrief met informatie over de beheeractiviteiten.

Social media

De vereniging is te volgen via de website www.noardlikefryskewalden.nl en actief op social media (Twitter en Facebook: @VerenigingNFW en Instagram: @NoardlikeFryskeWalden). Eind 2020 had het Twitteraccount 1.026 volgers, Facebook 1.207 en Instagram 299.

2021: waardering en toekomst”

VOORUIT NAAR 2021

De huidige ANLb-periode loopt op 31 december 2021 af. Dit jaar bereidt de vereniging zich voor op de nieuwe periode en zal hiervoor nieuwe contracten met haar leden opstellen. NFW verwacht in het Particulier Natuurbeheer komend jaar meer deelnemers. De vereniging ontwikkelt zich verder op dat gebied in onder andere het pilotproject Natuer mei de Mienskip. Hierin werkt NFW samen met anderen aan invulling van het Natuur Netwerk Nederland waarbij de eindbeheerder, de grondgebruiker centraal staat. Ook binnen de aanpak “De Mieden op z’n mooist” liggen er kansen voor deelnemers in zowel Agrarisch- als Particulier Natuurbeheer.

Vanuit het Fjildlab worden de eerste projecten in 2021 ingediend en uitgevoerd. Voor een bijdrage aan de energietransitie streeft NFW ernaar in 2021 een eigen Platteland Energie Bedrijf (PEB) op te richten. Leden met een overschot aan groene stoom kunnen deze zelf via de PEB verkopen. Beide projecten zijn er om een nieuw verdienmodel te creëren op het boereneref.

Zodra er weer mogelijkheden zijn om met groepen bij elkaar te komen, gaan wij dat opnieuw oppakken met bijeenkomsten voor leden, veldexcursies voor belangstellenden en beheerders en ook met kennismomenten voor medewerkers en bestuursleden van de vereniging. Dit vanuit het doel en streven naar een professionele organisatie waarbij zowel leden als gebiedspartijen, overheden en de medewerkers graag betrokken bij zijn.

Door de coronamaatregelen hebben veel Nederlanders het afgelopen jaar ons bijzondere Nationaal Landschap ontdekt. 2021 is door het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen uitgeroepen tot het jaar van de “Ode aan het landschap”. Vanuit de vereniging willen wij vooral de beheerders een ode brengen. Wij koesteren hun inzet en betrokkenheid bij het landschap en de boerenlandvogels. Wij zullen ons er sterk voor in blijven zetten dat dit wordt herkend en erkend.

Het dagelijks bestuur van de vereniging Noardlike Fryske Wâlden

Albert van der Ploeg, voorzitter
Pier Jan Boersma, secretaris
Tom de Jong, penningmeester

Alle informatie over dit prachtige gebied?
www.noardlikefryskewalden.nl